Kulturutskottets betänkande 1985/86:2

om en ny namnlängd i almanackan

KrU
1985/86:2

Motion

I motion 1984/85:2485 av Kerstin Nilsson m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en ny, enhetlig och moderniserad svensk namnlängd utformad under ledning av Svenska språknämnden och avsedd att ingå i t. ex. almanackan.

Motionärerna konstaterar att den nuvarande namnlängden fastställdes år 1901 och att endast tre ändringar har gjorts sedan dess. Detta har medfört att namn som numera är mycket vanliga inte finns i almanackan. Förslag om att namnlängden borde ändras har därför förts fram vid flera tillfällen. Motionärerna anför vidare att förslag har rests om att en ny namnlängd borde utformas efter mönster av namnlängden i den finska almanackan som upptar flera namn på samma dag.

Tidigare behandling m. m.

Förslag om översyn av almanackans namnlängd har behandlats av utskottet åren 1976 och 1980 (KrU 1976/77:4, 1980/81:2). Vidare har utskottet år 1981 (KrU 1981/82:1) behandlat förslag om återinförande av en namnlängd i statskalendern. Samtliga förslag har avstyrkts av utskottet och avslagits av riksdagen. Vid behandlingen år 1980 hänvisade utskottet till sitt tidigare uttalande i betänkandet KrU 1976/77:4 och lämnade följande redogörelse.

I oktober 1747 beviljades Vetenskapsakademien av Kungl. Maj:t ensamrätt att ge ut almanackor fr. o. m. år 1749. Några närmare föreskrifter om privilegiets utövande utfärdades inte i privilegiebrevet och har, enligt uppgift i propositionen 1969:66, inte heller meddelats senare. Privilegiet som med stöd av en bestämmelse i tryckfrihetsförordningen upprepade gånger förnyats för 20 år i sänder har numera upphört att gälla.

Den i almanackan införda namnlängden genomgick för ungefär 75 år sedan en genomgripande revision. Genom beslut den 18 maj 1900 stadfäste Kungl. Maj:t nämligen en ny namnlängd i vilken ett stort antal äldre namn utmönstrats och ersatts med andra. Den nya namnlängden infördes i 1901 års almanacka. Den har därefter under årens lopp genom beslut av Kungl. Maj:t ändrats på några enstaka punkter.

Efter redovisning för den då aktuella motionen anförde utskottet vidare bl. a. följande.

Utskottet vill med anledning härav först framhålla att det redan i samband med den namnlängdsrevision som genomfördes vid sekelskiftet från olika

håll framförts kritik mot tanken att ändra namnlängden. En kritiker betonade den gamla namnlängdens kulturhistoriska värde, en annan underkände tanken att namnlängdens uppgift skulle vara att ge vägledning vid val av namn. Med hänvisning till de snabba växlingarna i namnskicket framhölls det också som orimligt att namnlängden skulle revideras med relativt korta mellanrum, exempelvis vart tionde år. Ytterligare en synpunkt som också framförts i den offentliga debatten är att antalet dagar är långt mindre än antalet vanliga förnamn. Även om man förser varje dag med två namn – exempelvis ett kvinno- och ett mansnamn – blir det många vanliga namn som inte kan få plats.

De praktiska skälen mot en namnlängdsrevision är enligt utskottets mening i och för sig tillräckliga för att motivera ett yrkande om avslag på motionen. Därtill kommer den kulturhistoriska aspekten som enligt utskottets mening inte bör förbises. Ytterligare är det att märka att namnlängden i och med att almanacksprivilegiet löpt ut inte längre kan anses ha samma officiella karaktär som tidigare. Det står nämligen enligt tryckfrihetsförordningen 1 § "varje svensk medborgare fritt att, med iakttagande av de bestämmelser som äro i denna förordning meddelade till skydd för enskild rätt och allmän säkerhet, i tryckt skrift yttra sina tankar och åsikter, offentliggöra allmänna handlingar samt meddela uppgifter och underrättelser i vad ämne som helst". Den som vill ge ut en almanacka har alltså möjlighet att göra detta och då också att själv bestämma vilken namnlängd han vill låta flyta in i denna almanacka.

Esselte almanacksförlag har låtit utarbeta en ny namnlängd. Denna har ställts samman av docent Roland Otterbjörk och bygger på dennes forskning kring de svenska förnamnen och det svenska förnamnsskicket. I denna nya namnlängd finns alla de gamla namnen kvar och fler än 700 nya har tillkommit. Varje dag har tre namn, det gamla och två nya.

Utskottet

Förslag om översyn av almanackans namnlängd har som framgår av det föregående behandlats av utskottet åren 1976 och 1980. Utskottet har vid båda tillfällena avstyrkt ifrågavarande motioner med hänvisning dels till praktiska skäl som de snabba växlingarna i namnskicket, dels till den kulturhistoriska aspekten. Vidare har utskottet framhållit att den ensamrätt att ge ut almanackor som tidigare innehafts av Vetenskapsakademien numera upphört och att almanackans namnlängd därmed inte längre kan anses ha samma officiella karaktär som tidigare. Var och en som vill ge ut en almanacka är enligt tryckfrihetsförordningen berättigad att göra detta och kan därmed själv bestämma vilken namnlängd han vill införa i denna almanacka.

Utskottet vill tillägga att ett almanacksförlag har låtit utarbeta en ny namnlängd. Fr. o. m. år 1986 kommer denna namnlängd att ingå i fem av förlagets kalendrar.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motion 1984/85:2485.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motion 1984/85:2485.

Stockholm den 22 oktober 1985

På kulturutskottets vägnar

Ing-Marie Hansson

Närvarande: Ing-Marie Hansson (s), Maja Bäckström (s), Jan-Erik Wikström (fp), Karl Boo (c), Lars Ahlmark (m), Anders Nilsson (s), Sylvia Pettersson (s), Margareta Mörck (fp), Gunnel Liljegren (m), Torgny Larsson (s), Alexander Chrisopoulos (vpk), Mats O Karlsson (s), Maud Björnemalm (s), Lars Ahlström (m) och Jan Hyttring (c).

gotab Stockholm 1985 83405